

NORGES TEKNISK-NATURVITENSKAPELIGE UNIVERSITET
INSTITUTT FOR FYSIKK

Faglig kontakt under eksamen:
Navn: Jan Myrheim
Telefon: 93653, mobil 90 07 51 72

Eksamen i fag FY2450 Astrofysikk

Onsdag 20. mai 2009

Tid: 9.00–13.00

Sensurfrist: Onsdag 10. juni 2009

Tillatte hjelpemidler: Kalkulator, matematiske og fysiske tabeller.

En tabell over fysiske konstanter finnes sist i dette oppgavesettet.
Alle deloppgaver teller likt ved sensuren.

Oppgave 1:

- a) Nevn noen karakteristiske forskjeller mellom kuleformede stjernehopper (eller kulehoper, engelsk: globular clusters), på den ene siden, og åpne stjernehopper (eller galaktiske hopper, engelsk: open clusters, galactic clusters), på den andre siden.
- b) Hvilke observerbare forskjeller er det mellom stjernene i kulehoper (populasjon II) og stjernene i åpne hopper (populasjon I)?
Hvordan forklares de observerte forskjellene teoretisk?
- c) Harlow Shapley studerte hvordan de kuleformede stjernehopene fordeler seg i det tredimensjonale rommet, og brukte det til å lokalisere sentrum i vår galakse, Melkeveien.
Forklar kort hvordan.

Oppgave 2:

- a) Hubble-konstanten H_0 er den nåværende verdien av Hubble-parameteren H , som er tidsavhengig. Verdien $H_0 = 70 \text{ (km/s)/Mpc}$ antas å være korrekt innenfor $\pm 5\%$.
Hva er Hubbles lov, og hvordan måler vi H_0 ?
Hubble-tiden $1/H_0$ er omtrent lik alderen til universet. Hvorfor?
Hvor mange år er Hubble-tiden $1/H_0$?
At Hubble-tiden er nesten eksakt lik alderen til universet, i følge de nyeste resultatene i kosmologien, regnes som et tilfeldig sammenreff.

- b) Friedmann-modellen for universet forutsetter at massetettheten ρ og energitettheten ρc^2 er konstante i rommet, men varierer med tiden.

Observasjoner, bl.a. av fluktuasjonene i den kosmiske bakgrunnstrålingen, tyder på at universet kan beskrives med en Friedmann-modell der det tredimensjonale rommet er flatt. Betingelsen for at det tredimensjonale rommet er flatt, er at massetettheten ρ har en verdi som er nøyaktig lik den kritiske verdien

$$\rho_c = \frac{3H^2}{8\pi G}.$$

Den nåværende verdien av den kritiske massetettheten er

$$\rho_{c0} = \frac{3H_0^2}{8\pi G} = 9,2 \cdot 10^{-27} \text{ kg/m}^3.$$

Hva blir den tilsvarende kritiske energitettheten $\rho_{c0}c^2$?

Hva er ρ_{c0} uttrykt i solmasser pr. (lysår)³?

Hvis en typisk galakse har 10^{11} solmasser, hva blir den gjennomsnittlige avstanden mellom galaksene dersom galaksene alene utgjør hele den kritiske massetettheten ρ_{c0} ?

Kommentar?

- c) Et elektromagnetisk felt i vakuum med elektrisk felt $\vec{E}$ og magnetisk flukstetthet $\vec{B}$ har en energitetthet som er

$$\rho_{em}c^2 = \frac{1}{2} \left(\epsilon_0 |\vec{E}|^2 + \frac{|\vec{B}|^2}{\mu_0} \right).$$

Dersom energitettheten i et rent elektrisk felt er lik den kritiske energitettheten for universet, $\rho_{c0}c^2$, hvor stor er da $|\vec{E}|$?

Dersom energitettheten i et rent magnetisk felt er $\rho_{c0}c^2$, hvor stor er da $|\vec{B}|$?

Kommentar?

- d) Termisk elektromagnetisk stråling med temperatur T har en energitetthet som kan uttrykkes som et integral over frekvensen ν ,

$$\rho_{em}c^2 = \int_0^\infty d\nu \frac{8\pi h\nu^3}{c^3} f,$$

der

$$f = \frac{1}{e^{\frac{h\nu}{kT}} - 1}$$

er okkupasjonstallet i en fotontilstand med frekvens ν . Ved null temperatur, dvs. i grensen $T \rightarrow 0$, blir $f = 0$. Men når vi setter $f = 0$ ved $T = 0$, så regner vi ikke med vakuumergien i det kvantiserte elektromagnetiske feltet.

En kvantemekanisk harmonisk oscillator med frekvens ν har energinivåer

$$E_n = h\nu \left(n + \frac{1}{2} \right) \quad \text{med} \quad n = 0, 1, 2, \dots$$

I grunntilstanden, med $n = 0$, har oscillatoren en positiv energi $E_0 = h\nu/2$.

Tettheten av vakuumergergi, $\rho_v c^2$, finner vi altså ved å sette $f = 1/2$ i integralet ovenfor. Problemet er at vakuumergergitettheten blir uendelig,

$$\rho_v c^2 = \int_0^\infty d\nu \frac{4\pi h \nu^3}{c^3} = \infty .$$

Fysisk sett gir det liten mening å integrere helt opp til uendelig høy frekvens. Det har i hvert fall ingen mening å inkludere bølgelengder mindre enn Planck-lengden

$$L_P = \sqrt{\frac{\hbar G}{c^3}} = 1,6 \cdot 10^{-35} \text{ m} ,$$

siden vi der ganske sikkert trenger en (hittil ukjent) kvanteteori for gravitasjon.

Vi får et endelig svar hvis vi integrerer bare opp til en endelig maksimal frekvens ν_2 . Hvis vi for eksempel kutter av frekvensintegralet ved frekvensen

$$\nu_2 = \frac{c}{L_P} ,$$

hva blir da tettheten av vakuumergergi for det elektromagnetiske feltet?

Kommentar?

Oppgave 3:

Den nest klareste stjernen i stjernebildet Vekten (Libra) kalles α Librae, selv om den burde hete β i følge navnekonvensjonen. Det arabiske navnet Zubenelgenubi (den sørlige kloen, dvs. Skorpionens sørlige klo) gjør den til en publikumsfavoritt, men den er interessant også av andre grunner enn navnet.

Nærmere studier tyder på at den er et stjernesystem med tilsammen 5 stjerner.

Med teleskop kan den løses opp i følgende tre komponenter:

Navn	Størrelsesklasse	Spektralklasse
A eller α_2	2,8	A3
B eller α_1	5,2	F4
C	13,2	

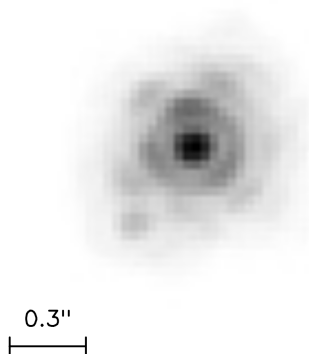
Siden de tre stjernene A, B og C har omtrent samme avstand, 77 lysår = 23,6 parsec, og omtrent samme hastighetsvektor, slutter vi at de går i bane rundt hverandre.

- a) Hva er den absolutte størrelsesklassen (absolutte magnituden) M til hver av de tre stjernene A, B og C?

Kan du gjette på hvilken spektralklasse den lyssvakeste stjernen, C, tilhører?
Begrunn svaret.

- b) Vinkelavstanden er $231''$ mellom A og B, $276''$ mellom A og C, og $111''$ mellom B og C. Beregn en omtrentlig omløpstid (periode) for to av disse stjernene, forutsatt at de går i bane rundt hverandre. Merk at det spørres etter en størrelsesorden, ikke en eksakt verdi.
- c) Hvis en fotograferer de tre stjernene gjennom et teleskop, hvor stort må teleskopet være for at fotografiet skal vise alle tre adskilt? Hvor stort må teleskopet være, og hvor stor forstørrelse må en bruke, for at en skal kunne se alle de tre stjernene med øyet gjennom teleskopet? En huskeregel er at et teleskop med objektivdiameter 10 cm har en vinkelopløsning på $1''$, som er den grensen som settes av at turbulens i atmosfæren gjør bildet uskarpt. Anta at lysåpningen i øyet er 5 mm. Stjerner av størrelsesklasse $m = 6$ er så vidt synlige med øyet, uten teleskop.
- d) B-stjernen, α_1 , er en spektroskopisk dobbeltstjerne, der spektrallinjene fra bare den ene stjernen er synlige. Ved hjelp av et teleskop med adaptiv optikk som korrigerer for turbulens i atmosfæren, Canada–France–Hawaii Telescope (CFHT), er de to komponentene av dobbeltstjernen observert i en vinkelavstand på $0,38''$. Se figur 1. Perioden er 5870 dager. Bruk disse dataene til å beregne (omtrentlig) summen av massene til de to stjernene. Er den massen du beregner, noenlunde konsistent med spektralklassen F4 til den mest lyssterke stjernen av de to, gitt at den er en hovedseriestjerne? Begrunn svaret kort. Til sammenligning: en F4 hovedseriestjerne har overflatetemperatur ca. 1000 K høyere enn Sola, som tilhører spektralklassen G2.

G1563.4

Figur 1: Et negativbilde av α_1 Librae (= G1563.4 = Zubenelgenubi B) fotografert med CFHT i februar 1999. Sekundærstjernen nederst til venstre.

- e) Historien slutter ikke der, for A-stjernen, α_2 , ser også ut til å være en dobbeltstjerne, som består av to nesten identiske stjerner av samme spektralklasse, A3. Vinkelavstanden mellom dem er bare $0,01''$.

Hvor stor er avstanden mellom dem, målt i astronomiske enheter, AU?

Hvis vi antar at de to stjernene har samme lysstyrke, hva er størrelsesklassen til hver av dem separat, når størrelsesklassen til de to tilsammen er 2,8?

- f) En vinkelavstand på $0,01''$ er så liten at bare en helt spesiell teknikk kan brukes til å vise at α_2 består av to stjerner. En gang iblant blir Zubenelgenubi okkultert (skjult) av Månen, og da forsvinner først den ene og så den andre av de to stjernene bak Månen.

Hvor stort er tidsintervallet mellom okkultasjonen av de to stjernene med vinkelavstand $0,01''$?

- g) Når vi observerer to stjerner som går i bane rundt hverandre, kan det hende at vi observerer bare ett punkt på banen, ofte fordi perioden for et helt omløp er svært lang. Da er det vanlig å anta, som vi også gjør i denne oppgaven, at hvis vi måler en vinkelavstand γ , og avstanden til de to stjernene er d , så er banen en ellipsebane med store halvakse $a = \gamma d$.

Formelen $a = \gamma d$ er faktisk en god tilnærming, den har ganske stor sannsynlighet for å gi en verdi som ikke avviker mer enn for eksempel 10% fra den korrekte verdien.

Forklar kort hvorfor. Det er nok å gi et kvalitativt argument.

Noen fysiske konstanter og formler

Newtons gravitasjonskonstant:	$G = 6,673 \times 10^{-11} \text{ m}^3 \text{ kg}^{-1} \text{ s}^{-2}$
Lyshastigheten i vakuum:	$c = 299\,792\,458 \text{ m/s}$
Permeabiliteten i vakuum:	$\mu_0 = 4\pi \times 10^{-7} \text{ N/A}^2$
Permittiviteten i vakuum:	$\epsilon_0 = 1/(\mu_0 c^2) = 8,854 \times 10^{-12} \text{ F/m}$
Den reduserte Plancks konstant:	$\hbar = h/(2\pi) = 1,055 \times 10^{-34} \text{ J s}$
Elementærladningen:	$e = 1,602 \times 10^{-19} \text{ C}$
Finstrukturkonstanten:	$\alpha = e^2/(4\pi\epsilon_0\hbar c) = 1/137,036$
Boltzmanns konstant:	$k = k_B = 1,3807 \times 10^{-23} \text{ J/K}$
Stefan–Boltzmanns konstant:	$\sigma = 5,6704 \times 10^{-8} \text{ W/(m}^2 \text{ K}^4)$
Elektronmassen:	$m_e = 9,109 \times 10^{-31} \text{ kg} = 0,511 \text{ MeV}/c^2$
Protonmassen:	$m_p = 1,6726 \times 10^{-27} \text{ kg} = 938,28 \text{ MeV}/c^2$
Nøytronmassen:	$m_n = 1,6749 \times 10^{-27} \text{ kg} = 939,57 \text{ MeV}/c^2$
Jordmassen:	$M_{\oplus} = 5,974 \times 10^{24} \text{ kg}$
Jordradien:	$R_{\oplus} = 6,378 \times 10^3 \text{ km}$
Solmassen:	$M_{\odot} = 1,9891 \times 10^{30} \text{ kg}$
Solradien:	$R_{\odot} = 6,960 \times 10^5 \text{ km}$
Avstanden til Sola (en astronomisk enhet):	$1 \text{ AU} = 1,4960 \times 10^8 \text{ km}$
Hubble-konstanten:	$H_0 = 70 \text{ (km/s)/Mpc}$
	$1 \text{ pc} = 1 \text{ parsec} = 3,26 \text{ lysår}$
	$1 \text{ lysår} = 9,46 \times 10^{15} \text{ m}$

Keplers tredje lov for masser m_1 og m_2 i en ellipsebane med store halvakse a og periode P :

$$P^2 = \frac{4\pi^2 a^3}{G(m_1 + m_2)}.$$

Stefan–Boltzmanns lov (fluks F av svart stråling med temperatur T): $F = \sigma T^4$.

Relasjon mellom tilsynelatende størrelsesklasse (tilsynelatende magnitudo) m og absolutt størrelsesklasse (absolutt magnitudo) M for en stjerne i avstand d :

$$m - M = 5 \log_{10} \left(\frac{d}{10 \text{ parsec}} \right).$$

For to stjerner 1 og 2 gjelder følgende relasjoner:

$$m_2 - m_1 = 2,5 \log_{10} \left(\frac{b_1}{b_2} \right),$$

$$M_2 - M_1 = 2,5 \log_{10} \left(\frac{L_1}{L_2} \right).$$

Der b er tilsynelatende lysstyrke (engelsk: brightness) og L er luminositet (absolutt lysstyrke).

THE NORWEGIAN UNIVERSITY OF SCIENCE AND TECHNOLOGY
DEPARTMENT OF PHYSICS

Contact person:

Name: Jan Myrheim

Telephone: 93653, mobile 90 07 51 72

Examination, course FY2450 Astrophysics

Wednesday May 20, 2009

Time: 9.00–13.00

Grades made public: Wednesday June 10, 2009

Allowed to use: Calculator, mathematical and physical tables.

A table of physical constants is at the end of this examination set.

All subproblems are weighted equally in the grading.

Problem 1:

- a) Mention some characteristic differences between globular clusters, on the one hand, and open clusters (galactic clusters), on the other hand.
- b) Which observable differences exist between the stars in globular clusters (population II) and stars in open clusters (population I)?
How are the observed differences explained theoretically?
- c) Harlow Shapley studied how the globular clusters are distributed in three dimensions, and used his results to localize the centre of our galaxy, the Milky Way.
Explain briefly how.

Problem 2:

- a) The Hubble *constant* H_0 is the present value of the Hubble *parameter* H , which is time dependent. The value $H_0 = 70 \text{ (km/s)/Mpc}$ is believed to be correct within $\pm 5\%$.
What is Hubble's law, and how do we measure H_0 ?
The Hubble time $1/H_0$ is roughly equal to the age of the universe. Why?
How many years is the Hubble time $1/H_0$?
That the Hubble time is almost exactly equal to the age of the universe, according to the newest results from cosmological studies, is regarded as a pure coincidence.

- b) The Friedmann model of the universe presupposes that the mass density ρ and the energy density ρc^2 are constant in space but vary in time.

Observation, e.g. of the fluctuations in the cosmic background radiation, indicates that the universe can be described by a Friedmann model in which the three dimensional space is flat. The condition for the three dimensional space to be flat is that the mass density ρ has a value which is exactly equal to the critical value

$$\rho_c = \frac{3H^2}{8\pi G}.$$

The present value of the critical mass density is

$$\rho_{c0} = \frac{3H_0^2}{8\pi G} = 9.2 \cdot 10^{-27} \text{ kg/m}^3.$$

What is the corresponding critical energy density $\rho_{c0}c^2$?

What is ρ_{c0} expressed in solar masses per (lightyear)³?

If a typical galaxy has 10^{11} solar masses, what would be the average distance between the galaxies if the galaxies alone provided all of the critical mass density ρ_{c0} ?

Comment?

- c) An electromagnetic field in vacuum with an electric field $\vec{E}$ and magnetic flux density $\vec{B}$ has an energy density which is

$$\rho_{em}c^2 = \frac{1}{2} \left(\epsilon_0 |\vec{E}|^2 + \frac{|\vec{B}|^2}{\mu_0} \right).$$

If the energy density of a purely electric field is equal to the critical energy density of the universe, $\rho_{c0}c^2$, how large is then $|\vec{E}|$?

If the energy density of a purely magnetic field is $\rho_{c0}c^2$, how large is then $|\vec{B}|$?

Comment?

- d) Thermal electromagnetic radiation at a temperature T has an energy density which may be written as an integral over the frequency ν ,

$$\rho_{em}c^2 = \int_0^\infty d\nu \frac{8\pi h\nu^3}{c^3} f,$$

where

$$f = \frac{1}{e^{\frac{h\nu}{kT}} - 1}$$

is the occupation number in a photon state of frequency ν . At zero temperature, in the limit $T \rightarrow 0$, we get $f = 0$. However, when we take $f = 0$ at $T = 0$, we have not included the vacuum energy of the quantized electromagnetic field.

A quantum mechanical harmonic oscillator of frequency ν has energy levels

$$E_n = h\nu \left(n + \frac{1}{2} \right) \quad \text{with} \quad n = 0, 1, 2, \dots$$

In the ground state, with $n = 0$, the oscillator has a positive energy $E_0 = h\nu/2$.

Hence, we find the density of vacuum energy, $\rho_\nu c^2$, by taking $f = 1/2$ in the above integral. The problem is that the vacuum energy density becomes infinite,

$$\rho_\nu c^2 = \int_0^\infty d\nu \frac{4\pi h\nu^3}{c^3} = \infty.$$

From the physical point of view it gives little meaning to integrate all the way to infinitely high frequency.

In any case, it has no meaning to include wave lengths smaller than the Planck length

$$L_P = \sqrt{\frac{\hbar G}{c^3}} = 1.6 \cdot 10^{-35} \text{ m},$$

since in that region we expect a (hitherto unknown) quantum theory of gravitation to play an essential role.

We get a finite answer if we integrate only up to a finite maximal frequency ν_2 . For example, if we cut off the frequency integral at the frequency

$$\nu_2 = \frac{c}{L_P},$$

what is then the estimate we get for the density of vacuum energy of the electromagnetic field?

Comment?

Problem 3:

The second most brilliant star in the constellation of Libra (The Scales) is called α Librae, even though it ought to be called β according to the naming convention. The arabic name Zubenelgenubi (the southern claw, that is, the southern claw of the Scorpion) makes it a public favourite, but it is interesting also for other reasons than its name.

Closer studies indicate that it is a star system of altogether 5 stars.

With a telescope it may be resolved into the following three components:

Name	Magnitude	Spectral class
A or α_2	2.8	A3
B or α_1	5.2	F4
C	13.2	

Since the three stars A, B, and C are at roughly the same distance, 77 lightyears = 23.6 parsec, and have roughly the same velocity vector, we conclude that they orbit each other.

a) What is the absolute magnitude M of each of the three stars A, B, and C?

Can you guess what spectral class the faintest star, C, belongs to?

Justify your answer.

- b) The angular distance is $231''$ between A and B, $276''$ between A and C, and $111''$ between B and C.

Calculate an approximate period for two av these stars, assuming that they orbit each other.

Note that you are asked to give an order of magnitude estimate, not an exact value.

- c) If the three stars are photographed through a telescope, how large should the telescope be in order that the photograph may show all three of them separately?

How large a telescope do you need, and how much magnification should you use if you want to see all the three stars separately with your eye through the telescope?

A rule of thumb is that a telescope with an objective diameter of 10 cm has an angular resolution of $1''$, which is the limit set because turbulence in the atmosphere makes the image unsharp.

Assume that the light opening of your eye is 5 mm. Stars of magnitude $m = 6$ are barely visible with the naked eye.

- d) The B star, α_1 , is a spectroscopic binary star, in which the spectral lines of only one star are visible. By means of a telescope with adaptive optics correcting for turbulence in the atmosphere. the Canada–France–Hawaii Telescope (CFHT), the two components of the binary star have been observed at an angular distance of $0.38''$. See Figure 1.

The period is 5870 days. Use these data to calculate (roughly) the sum of the masses of the two stars.

Is the mass you calculate roughly consistent with the spectral class F4 of the most luminous star of the two, given that it is a main sequence star? Justify your answer briefly.

For comparison: an F4 main sequence star has a surface temperature roughly 1000 K higher than the Sun, which belongs to the spectral class G2.

G1563.4

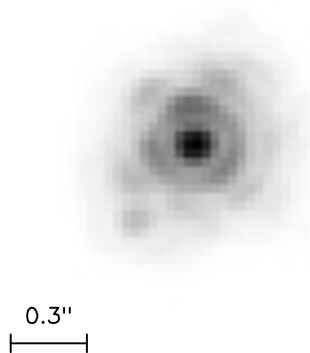

Figure 1: A negative image of α_1 Librae (= G1563.4 = Zubenelgenubi B) photographed with the CFHT in February 1999. The secondary star is down left.

- e) The story does not end there, because the A star, α_2 , also seems to be a binary star, consisting of two almost identical stars of the same spectral class, A3. The angular distance between them is only $0.01''$.

How large is the distance between them, measured in astronomical units, AU?

If we assume that the two stars have the same luminosity, what is the magnitude of each of them separately, when the magnitude of the two together is 2.8?

- f) An angular distance of $0.01''$ is so small that only a very special technique can be used for showing that α_2 consists of two stars. Zubenelgenubi is sometimes occulted (hidden) by the Moon, so that first one and then the other of the two stars disappear behind the Moon.

How large is the time interval between the occultation of the two stars of angular distance $0.01''$?

- g) When we observe two stars orbiting each other, it may be that we observe only one point on the orbit, often because the period for a complete orbit is very long. Then it is usual to assume, like we have done above in this problem, that if we measure an angular distance γ , and the distance to the two stars is d , then the orbit is elliptic with a semi-major axis $a = \gamma d$.

The formula $a = \gamma d$ is actually a good approximation, it has a relatively large probability of giving a value no more than, say, 10% from the correct value.

Explain briefly why. Only a qualitative argument is asked for.

Some physical constants and formulae

Newton's gravitational constant:	$G = 6.673 \times 10^{-11} \text{ m}^3 \text{ kg}^{-1} \text{ s}^{-2}$
The speed of light in vacuum:	$c = 299\,792\,458 \text{ m/s}$
The permeability of vacuum:	$\mu_0 = 4\pi \times 10^{-7} \text{ N/A}^2$
The permittivity of vacuum:	$\epsilon_0 = 1/(\mu_0 c^2) = 8.854 \times 10^{-12} \text{ F/m}$
The reduced Planck's constant:	$\hbar = h/(2\pi) = 1.055 \times 10^{-34} \text{ J s}$
The elementary charge:	$e = 1.602 \times 10^{-19} \text{ C}$
The fine structure constant:	$\alpha = e^2/(4\pi\epsilon_0\hbar c) = 1/137.036$
Boltzmann's constant:	$k = k_B = 1.3807 \times 10^{-23} \text{ J/K}$
The Stefan–Boltzmann constant:	$\sigma = 5.6704 \times 10^{-8} \text{ W/(m}^2 \text{ K}^4)$
The electron mass:	$m_e = 9.109 \times 10^{-31} \text{ kg} = 0.511 \text{ MeV}/c^2$
The proton mass:	$m_p = 1.6726 \times 10^{-27} \text{ kg} = 938.28 \text{ MeV}/c^2$
The neutron mass:	$m_n = 1.6749 \times 10^{-27} \text{ kg} = 939.57 \text{ MeV}/c^2$
The mass of the Earth:	$M_\oplus = 5.974 \times 10^{24} \text{ kg}$
The radius of the Earth:	$R_\oplus = 6.378 \times 10^3 \text{ km}$
The solar mass:	$M_\odot = 1.9891 \times 10^{30} \text{ kg}$
The solar radius:	$R_\odot = 6.960 \times 10^5 \text{ km}$
The distance to the Sun (one astronomical unit):	$1 \text{ AU} = 1.4960 \times 10^8 \text{ km}$
The Hubble constant:	$H_0 = 70 \text{ (km/s)/Mpc}$
	$1 \text{ pc} = 1 \text{ parsec} = 3.26 \text{ lightyears}$
	$1 \text{ lightyear} = 9.46 \times 10^{15} \text{ m}$

Kepler's third law, masses m_1 and m_2 in an elliptic orbit of semi-major axis a and period P :

$$P^2 = \frac{4\pi^2 a^3}{G(m_1 + m_2)} .$$

Stefan–Boltzmann's law (flux F of blackbody radiation of temperature T): $F = \sigma T^4$.

Relation between apparent magnitude m and absolute magnitude M of a star at distance d :

$$m - M = 5 \log_{10} \left(\frac{d}{10 \text{ parsec}} \right) .$$

For two stars 1 and 2 the following relations hold:

$$m_2 - m_1 = 2.5 \log_{10} \left(\frac{b_1}{b_2} \right) ,$$

$$M_2 - M_1 = 2.5 \log_{10} \left(\frac{L_1}{L_2} \right) .$$

Where b is (apparent) brightness and L is (absolute) luminosity.